

159

SETEMBRE
2012

HI HA SORTIDA PER AL CAS ASSANGE?

Carles P3rez-Desoy, Diplom3tic i professor de dret diplom3tic
de la Universitat de Val3ncia

El cas Assange, per la seva extraordin3ria dimensi3 medi3tica, est3 projectant una imatge distorsionada del concepte d'asil diplom3tic, que ni 3s excepcional (recordem el dissident xin3s Chen Guancheng asilat fa uns mesos a l'Ambaixada dels Estats Units a Pequ3n), ni acostuma a tenir una soluci3 r3pida. Com 3s ben conegut, no 3s la primera vegada que dues cancelleries s'enfronten per un desacord d'aquest tipus; 3s suficient recordar els casos ja c3lebres del cardenal Midzenty, asilat a l'Ambaixada dels Estats Units a Hongria m3s de quinze anys, i el de V3ctor Ra3l Haya de la Torre, asilat a l'Ambaixada de Col3mbia a Lima, durant prop de cinc anys. Per3 hi ha molts altres casos menys coneguts. L'Ambaixada d'It3lia a Addis Abeba, per exemple, acull des de fa 21 anys dos antics dirigents del r3gim de Mengistu.

Com pot evolucionar el cas Assange, que ha desbordat ja clarament el marc bilateral? Quins s3n els diferents escenaris possibles? Hi ha cap sortida, m3s enll3 de la possibilitat que Assange s'eternitzi a Londres i acabi competint pel record Guinness amb els dos asilats et3ops? Contemplem tot seguit almenys sis possibilitats.

La primera passaria per la concessi3 d'un salconduit a Assange per part de les autoritats britàniques perquè pugui viatjar des del barri de Knightbridge on es troba l'Ambaixada de l'Equador a Londres, fins a l'aeroport de Heathrow. El dret d'asil 3s una instituci3 molt arrelada a l'Am3rica Llatina, per3 que exigeix que estigui regulada per un tractat internacional o excepcionalment pel dret consuetudinari. L'enrocament que ha pres el conflicte i, sobretot, l'abs3ncia de convenis que obliguin el Regne Unit, fa que aquesta opci3 sembli cada vegada menys probable.

La segona possibilitat sobre la qual s'ha especulat 3s la possible retirada de la immunitat diplom3tica de l'Ambaixada de l'Equador a Londres per part del Regne Unit; encara que sembla poc probable despr3s que el secretari del Foreign Office, William Hague, i altres funcionaris descartessin a la pr3ctica aquesta eventualitat. En realitat, el Regne Unit mai ha adm3s p3blicament que estigu3s considerant seriosament la possibilitat de retirar la immunitat diplom3tica de l'Ambaixada de l'Equador a Londres. Va ser Ricardo Patiño, el canceller equatori3, qui va donar aquesta informaci3 el 15 d'agost de 2012, durant la confer3ncia de premsa on va anunciar p3blicament la decisi3 de concedir asil a Assange.

Una tercera opció –de la qual l'Equador ja ha advertit– passaria pel recurs al Tribunal de l'Haia. La base jurídica per a una demanda d'aquest tipus, com també la competència del Tribunal són discutibles, però el que és clar és que la decisió d'acudir a la Cort no correspon a Assange. En el cas Haya de la Torre van ser els dos estats implicats, Perú i Colòmbia, els qui van acordar sotmetre voluntàriament la controvèrsia al Tribunal Internacional de Justícia. En qualsevol cas, aquesta hipòtesi significaria inevitablement la prolongació de l'estada de l'activista australià a l'Ambaixada de l'Equador –i, per tant, també del focus de tensió mediàtica i política que s'ha creat al cor de Londres– a l'espera del pronunciament del Tribunal. Si aquest fos favorable a l'Equador, el Regne Unit hauria d'expedir el salconduit.

Una quarta alternativa passaria per l'acreditació d'Assange com a diplomàtic equatorià. Per exemple a una de les representacions diplomàtiques de l'Equador davant una de les diferents seus de l'ONU. Una opció seria acreditar-lo com a membre de l'Ambaixada de l'Equador a Ginebra. Més difícil seria acreditar-lo a Nova York, perquè el Conveni de Seu de l'ONU amb els Estats Units ofereix un marge major perquè l'Estat amfitrió denegui l'acreditació que el Conveni de Seu amb Suïssa. En aquest cas, i una vegada comunicat el nomenament a l'Organització, caldria sol·licitar a l'Ambaixada del país a Londres el corresponent visat per a Assange. Entraria en joc l'article 40-1 de la Convenció de Viena de 1961 que estableix la immunitat per als diplomàtics en trànsit per incorporar-se a la seva destinació. Es tracta, és clar, d'una hipòtesi de laboratori, però, almenys sobre el paper, plausible. També és possible imaginar el possible nomenament d'Assange com a diplomàtic equatorià en algun país amic de l'Equador.

S'ha especulat també amb una cinquena possibilitat: l'atribució de la condició de refugiat a Assange. La defensa d'Assange s'ha referit en diverses ocasions a la Convenció de Nacions Unides sobre l'Estatut dels Refugiats de 1951, però és molt dubtós que Assange pugui encaixar en la definició de refugiat que dona l'art. 1: "Una persona que, a causa d'una por fonamentada de ser perseguit per raons de raça, religió, nacionalitat, adscripció a un grup social o d'opinió política en particular, es troba fora del seu país de naixement i és incapaç o, a causa de tal por, no està disposat a servir-se de la protecció d'aquell país". Aquest mateix text aclareix que l'estatus de refugiat "no serà aplicable a una persona respecte de la qual existeixin serioses raons per considerar que ha comès un crim no polític greu fora del seu país de refugi". En tot cas, la petició hauria de ser plantejada personalment per Assange, i no per l'Equador, i substanciada per l'Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Refugiats.

Una altra alternativa, passaria per un acord entre Londres, Quito i Estocolm per procedir a l'extradició d'Assange a Suècia condicionant d'alguna manera la seva extradició "a un tercer país". Els termes en els quals va ser dictada l'euroordre que obliga Gran Bretanya a extradir Assange a Suècia per ser interrogat, com també les pròpies característiques de la institució jurídica de l'extradició, no fan impossible, a priori, un acord d'aquest tipus i, de fet, Estocolm ja ha anunciat que no extradirà Assange si pot ser sentenciat a la pena de mort. En aquest sentit és interessant ressenyar que tant la declaració d'UNASUR, emesa a Guayaquil el 19 d'agost, com la de l'OEA, adoptada a Washington el 24 fan una apel·lació al diàleg entre l'Equador i el Regne Unit per arribar a una solució mútuament acceptable conforme al Dret internacional.

Mentre algun d'aquests escenaris no es concreti Julian Assange seguirà amb tota probabilitat residint al Flat 3b, 3 Hans Crescent, London SW1X.